

P. 429

NĂMUL ROMÂNESC

Anul I, No. 23. București 27 Iulie 1906

Numărul 15 bani

Apare Joia și Duminica.

Redacția

ABONAMENTE

Director:

și

pe un an:

În țară Lei 15 —

În străinătate » 17. —

N. IORȚA

STRADA BUZEȘTI, 42

BUCUREȘTI

Către frații din Basarabia.

I.

Foaia românească din Basarabia care poartă în litere laune de-asupra unui cuprins în slove rusești numele țerii pierdute de noi, dă în supliment actele oficiale privitoare la disolvarea Dumei și la întemeierea din nou — cine poate ști pe cit timp? — a tiraniei în Rusia.

Regimul Trepov, care se ascunde supt un ministeriu alcătuit din oameni de paie, bieți biurocrați miluiți pe rind cu dregătorii până au ajuns la cea mai de sus, a luat măsuri împotriva țiparului. Cele mai multe ziare din Capitala rusească au fost oprite; pe celelalte le-a încolțit censura, vechiul meșteșug dobitoc al foarfecelor crude purtate de mîna fricoasă a cinovnicului. Cine știe dacă printre foile ce vor fi lovite, nu se va afla și «Basarabia» bătrînului Gavri-liță din Chișinău și a tinerilor cu sentimente și de-mocratice și naționale, mai ales democratice, dar și naționale, cari-l înconjură. Dacă după n-1 14, cel cu proclamațiile «autocratului» care nu se învoiește a-și jertfi de hatirul nimănuia «autocrația» străjuită de

sfatul de familie al Marilor-Duci, de înțelepciunea lui Trepov și de evlavia lui Pobiedonosev oracolul, dacă acest n-r cu jalnic supliment nu va fi cel din urmă, foaia «moldovenească» poate să-și strice ulciorul mergînd alte ori la apă. De sigur că ea nu mai are astăzi siguranța pe care o avea la început și în urmarea ei, până în ziua loviturii de Stat.

Noi am iubit această toită sfoasă și săracă, nesigură de drumul ei, de alcătuirea, de limba, de ortografia ei, fiindcă ea ni se părea ca un glas de frate pierdut de multă vreme care se aude din nou, depărtat, îngăimat, stins, nu cerînd un ajutor — căci nici el nu cutează, nici noi nu-l putem da —, ci încercînd citeva vorbe în graiul pe care-l vorbia acasă, cînd se afla în jurul vetrei sărmane, înainte de a fi prins și dus într'una din multele încăperi de robie ale Împăratului celui mare. Basarabia a trimis deputați la Dumă, dar glasul acelora nu s'a auzit, fiind aleși oameni fără încredere în ei și fără mijloace. Alți Romîni basarabeni, ca învățatul jurist Grădescul, veniau de la Universitatea rusească unde erau profesori și ei se amestecau în haosul de ceartă pentru a vorbi de adevăruri veșnice și de îndreptări folositoare oricărui neam. Așa încît numai prin rindurile acelea ale «Basarabiei» pe care le bucheriam încet, ca unii ce sîntem puțin cunoscători ai cirilicei degenerată și amestecate care e alfabetul rusesc, numai prin ele ni venia așa o știre slabă, nedeslușită despre gîndul, despre suferința și dorul acelor două milioane de Romîni ce se află peste apa blestemelor.

Și, cită vreme a fost dîneolo de Prut oarecare siguranță, cită vreme se putea urma o tactică de «Moldovenii» din Împărăția tuturor nedreptăților, atîta vreme am crezut și noi că se cuvine a nu li turbura rosturile, ai lăsa să umble cum cred pe drumuri ce li sînt lor mai bine cunoscute decît nouă și să așteptăm pentru a vorbi ceasul unei crize.

Acest ceas se înfățișează astăzi, deși nu în chipul ce puteam să-l așteptăm.

Putem vorbi deci.

II.

Basarabia are înainte de toate un mare număr de săteni din neamul nostru, lucrători de ogoare tot așa de buni cum sînt de buni cei de la noi. Unii au pămînt, răzeșii, de și nu în cele mai bune împrejurări pentru a-l lucra. Alții lucrează din greu pe moșia Grecului, foarte puternic în acea țară a Armeanului, a Polonului, a Muscalului, a «Moldoveanului» de același sînge chiar.

Toți acești fii înstrăinați, dar cu totul neschimbați, ai neamului nostru doresc înainte de toate să-și injghebe mai bine rostul vieții, căpătându-și sau lățindu-și, liberându-și de sarcine cimpiale. «Vrem pământ» se aude și acolo cu o putere deznădăjduită, cu toate că țeranul din Basarabia nu e, fără indoială, mai nenorocit decât al nostru (în această privință, România întrece toate celelalte Ținuturi românești). Din nenorocire, în afară de această călduroasă dorință, impusă de nevoile firești ale vieții, țeranul de peste Prut nu mai are decât un simț al inimii către acei cari pe aiurea, oriunde, în locuri necunoscute, în împrejurări pe care nimeni nu vine să le deslușească în fața lor, se împărtășesc de același grai, care li luminează mintea, li încălzește inima, li aduce lacrimi în virful genelor și li mângie urechea jignită de asprimea poruncii sau momelei străine, a Muscalului și Jidovului. Fără școală românească, fără limba lor în biserica, de multe ori fără preot român, ei nu se pot înălța până la gânduri de mândrie românească, de înțelegerea iubitoare a legăturilor ce țin la un loc, peste toate hotarele, neamul.

Ar fi trebuit, credem, să se ție samă de acest lucru hotărîtor. Foaia românească începătoare să nu se inspire de la orașe, unde în același văzduh de visuri albastre sau de neguri șingeroase trăiesc sufletește ca frații, ca tovarășii cei buni și nedezlipiți ai aceluiași război tinerii «Moldoveni» ce au învățat în școlile mici și mari ale Rusiei, ce s'au pregătit prin citirea literaturii rusești revoluționare, alături cu Muscali cari au aceleași plete mari, aceiași ochi focosi, aceleași amintiri de suferințe și același avînt de a răsturna vechea capiște a tiraniei, peștera apărătorilor, schingiuitorilor și ucigătorilor de oameni, și, în sfîrșit, alături cu amăritul Evreu, inveninat din neam în neam de înjosirea și prigonirea rasei sale pribegă ori unde și ori unde rău văzute, care ridică sus glasul pentru a pune în mișcare, lingă mina lui rare ori voinică, mina creștinului de ispravă. Să se fi lăsat veștile despre oștenii ce se răscoală, despre satele de pe stepa rusească, ce se plîng și ele despre aceleași dureri, să nu se fi vorbit de o potrivă de toate fapăturile lui Dumnezeu care sufăr de mult, și nu mai pot răbda.

Ci să fi pornit încet o propovedanie către ai noștri despre ale noastre. Răbdător, în graiul cu totul înțeles, să se fi vorbit țeranului, nu numai de pământul ce după dreptate trebuie să i se dea și pe care, mai la urmă, dacă și cînd il vor căpăta semenii săi de muncă, il va avea și el, ci mai ales despre sufletul său și toate nevoile lui. Să nu i se fi vorbit ca de un dușman despre boierul său, cînd e de același sînge, ci mai bine să se fi căutat a se cîștiga cu oare-

1.8.1170

care blindeță, în numele frăției neamului, acest boier el însuși. Să nu se fi lăsat la o parte rostul cel mare pe care-l poate avea preotul și prin care am câștigat în Ardeal mai tot ce avem astăzi. Să nu se fi lucrat cu o clasă din orice neam împotriva altor clase, iarăși din toate neamurile, ci să se fi încercat, prin puterea scrisului bun în grai românesc, unirea tuturor claselor din același neam împotriva primejdiei ce, neapărat, ni vine dela alte neamuri.

Și stăruitor, neconținut, de și în chip păzit, așa încit să nu poată da de bănuț nimănui, să se fi învățat săteanul Basarabiei, și nu numai el, cu gândul, că mai sînt Romîni și aiurea și să i se fi lămurit ce fel de viață în toate ramurile duc acei frați pe cari i-a răzlețit nenorocirea.

Atunci «Basarabia» ar fi putut pieri de urgia prigonirii, dar în suflete ar fi intrat o sămînță pe care nimeni n'ar mai fi putut-o dezgropa și din care la vremea ei s'ar fi înălțat sămănături falnice.

Și încă, lucru ce nu-l pot crede, aceste lucruri s'ar fi putut spune mai puțin decit foarte îndrăznețele lucruri revoluționare ce s'au spus, — atunci mai bine să fi așteptat încă o bucată de vreme ceasul, oricît de tirziu, dar nelipsit și sigur, al dreptății.

N. IORGA.

Expoziția națională a tuturor Romînilor.

Acel care nu cu multă vreme în urmă a văzut cîmpul Filaretului, va rămînea uimit de strălucirea expoziției ridicată atît de repede și cu o așa înfățișare de bogăție. Vor rămînea încîntați și anume oameni doritori de lucruri noi, doritori de lucruri ce ies din obșnuitul faptelor de toate zilele a faptelor obositoare pentru dinșii cari nu trăiesc decît din desfătarea searbădă a ochilor. Va rămînea «satisfăcută» și o anume pătură aristocratică a societății noastre — mai ales a celei bucureștene — care deprinsă să ne cunoască numai pe deasupra va găsi încîntătoare perspectiva incintei, din înălțimea automobilului lor sforăitor. Și firește că expoziția așa cum e ea, își are părțile ei cele bune și de mare interes; părți curat romînești, căci nu ne gîndim să lăsăm în sarcina progresului nostru chioșcurile evreilor vinzători de instrumente muzicale, vinzători de blănuri, sau de alte obiecte aduse deadreptul din străinătate. După cum Watter-Schute-ul, Toboganul, Ruleta, Chinezii și Negrii Casinului nu pot fi socotiți ca o înaintare făcută de țara noastră în arta de a te da tumba peste cap sau de a înghiți cărbuni. Nici Port-Arturul nu ni-l putem apropria; îl lăsăm, dacă nu Rușilor cari n'au avut norocul să și-l păstreze, îl lăsăm posesorului d-sale, un domn Locotenent American. Ne mai lipsim și de pavilionul «Adevărului» cum bucușii dăm toate distracțiile «Americane» (iar «americane»). Vom

fi drepti dacă nu vom pune în sarcina culturii și bunului gust românesc, searbădul pavilion al Doamnelor Romine. Boierimea noastră, trecutul boieresc (prezent boieresc n'avem) se vede, dincolo, în *Culă*. Atunci se va zice, ce ne-a rămas? Ne-a rămas, vom răspunde mai puțin, dar în aceiași vreme mai mult. Ne-a rămas unele pavilioane ale *noastre*, cele *țerânești*.

Iată pavilionul regal: în față e Coroana de oțel, de jur împrejur drapelele războiului din 77. Și una și celelalte sint dăruite Țării de către acei umiliți plugari cari lăsând sapa au luat pușca și au plecat să se iei de piept cu Turcul. Fără brațul țeranimii de la 77, nici Coroana de oțel, nici drapelele sfișiate, și nimic din ce se vede acolo n'ar mai fi avut astăzi ființă, căci altfel s'ar fi întors lucrurile. Țeranii au ajutat vitejia Căpitănelui lor, dinșii au întemeiat scaunul fericitei domnii a Regelui Carol. Ca o duioasă amintire Regele a lăsat să se arate toate lucrurile ce-l leagă de acea vreme. Acolo se intră cu sufletul smerit ca 'ntr'un altar de muncă, de vitejie și de jertfă. Liniștea acestui altar nu trebuia tulburată de bubuiturile tunurilor false din Port-Arturul American. Și care n'a gândit la muncitorii pământului acestei țări cind a văzut bogăția pavilionului Agriculturii? Căci acolo fiecare bob a stors un bob de sudoare de pe frunțile plecate spre pământ. Măinile acelor muncitori, măinile lor cele sfișiate, cele îngroșate, palmele pe scrijeliturile căreia poți citi obida neamului nostru ca pe o peatră cu slove din vremi bătrâne, palmele cele au arat, sămănat și strins bogăția de aur a hoțdeilor. Dar cine știe ce aprig storcător de viață și bani va lua darul regal hărăzit celor mai frumoase grîne! Liniștea acestui pavilion nu trebuia tulburată de scrișnetul mașinei ce primește banii doritorilor de ciștig ieftin.

Că și restul pavilioanelor e făcut din banii adunați în cea mai mare parte tot din munca țeranilor nu mai vorbim. Dar cind rătăcești prin mijlocul atitor avuții strinse la un loc și te gindești la răsplata împărtășită de acești oameni, și cind îți amintești de chipurile lor slabe de mucenici, de copiii lor holnavi de nemincare, de cocioabele lor în care n'are unde sta lumina soarelui, cind îți amintești cum i-ai văzut pe cîmp, în mijitul zilei, începînd munca ce-o părăsesc tocmai noaptea tîrziu, muncind aproape de geaba, și cind știi că nu citeva mii ci milioanele ce alcătuiesc neamul tău stau în robia și ticăloșia asta, te întrebî ce cauți tu în incinta desfătărei, și ce cauți desfătarea într'o țară unde se plînge atita! Atunci nu aceasta e expoziția românească, pentru că nu toți o pot privi fără părere de rău. Nu aceasta, ci va fi o alta. Cînd? Dumnezeu știe! Poate cind se va întrupa în sufletul unui om mare avîntul mare al unui Kogălniceanu. Atunci se vor coborî iarăși privirile și inimile spre acești frați umiliți ai noștri, atunci se vor îndrepta mult și se va face tot ce trebuia de făcut. Și după o muncă de ani și ani vom putea colinda țara de la un capăt la altul, în lung și 'n lat, ca să vedem și noi, nu în cuprinsul unui cîmp, dar în largul pământului nostru *Expoziția națională a tuturor Romînilor*.

Pavilionul Eforiei Spitalelor Civile.

Pavilionul Eforiei Spitalelor Civile e unul din cele mai bune. E bine clădit, luminos, curat, cochet și plin de învățătură.

Două odăi sînt pline de probe ale vieții din spitale și de tot felul de preparate de ceară arătînd deosebite boli și diformații. Lumea mai grosolană caută în deosebii aceste dulapuri care cuprind lucruri interesante, de sigur, dar hide. Poate că intrarea copiilor cari se sperie sau cărora li se trezesc curioșități nesănătoase, ar trebui oprită.

Pentru oricine însă e de văzut încăperea din mijloc. Egumenul mănăstirii Sinaia, Nifon, n'a risipit mulțimea de lucruri vechi pe care le-a găsit în această veche ctitorie cantacuzinească. El le-a strîns, le-a orînduit și a făcut din ele un Muzeu care stă deschis vizitatorilor cochetului loc de viligiatură. Din nenorocire, nu prea vin mulți să le vadă în acel loc de petreceri trufașe și zgomotoase ale unei «aristocrații» de hani și de funcții. Unele din aceste elemente ale Muzeului din Sinaia au fost aduse acuma la Expoziția Eforiei, care e stăpînă în Sinaia. Li s'au mai adaus documente din arhivele aceleiași Eforii și unele lucrări de artă din bisericile ce atîrnă de dînsa.

Se vor vedea în cele două dulapuri mari multe manuscrise și tipărituri vechi, un șir de *antimise* (bucăți de mătasă sau de pînză, cuprinzînd, într'un colț, moaște care trebuie să acopere sfînta masă), din Muntenia, unde ele sînt de tot rare. Sînt de tot frumoase ușile săpate frumos în lemn, de la începutul veacului al XVII-lea încă, ale unei biserici. N. IORGA.

Toate notițele neisclăsite din cronică sînt de N. Iorga.

I. DIN ȚARĂ.

A. Din sate.

Nu e număr din gazetele zilnice să nu citești despre omoruri sau prădăciuni făcute de țerani. Te întrebî dacă foamea, nedreptatea și umilița nu încordează uneori degetele pe unelta dătătoare de moarte în loc să le impreune pentru semnul crucii. Cei ce au răbdat atîta și nu știu încă răbda merită să fie pedepsiți. Dar cei ce pot îndrepta lucrul și nu-l fac, aceia ce ar trebui să îndure? — E. G.

* Un fragment dintr'o corespondență :

«După ce-am ajuns în marele și frumosul sat Călienii, pierdut în umbra mulțimei urieșilor copaci, odihnindu-ne oleacă am trecut Siretiul cu podul umblător al grecului Gheorgheadis. Urcîndu-ne pe malul opus spre a ne continua drumul văzurăm o mică colibă făcută în pripă din câteva crengi. Cînd trecui pe lîngă ea aruncaî o privire în treacăt spre interiorul ei și ce să văd! Înspăimîntat priveam îngrozitoarea înfățișare a unui om înecat. Până aici nimic de un interes mai mare, un om înecat, o mică spaimă la vederea lui și atîta-i tot. Însă întrebînd pe omul ce era de pază lîngă colibă, asupra împrejurărilor în care s'a înecat, iată ce-am

aflat: Omul acesta muncise mai mult timp la un moșier grec din apropiere și la un moment dat, avînd nevoie de parale, își ceru dreptul său, însă grecul n'a vrut să-i plătească, după cum n'a vrut să plătească și altora. Atunci nenorocitul om renunță și la bani și la tot ducîndu-se în altă parte să lucreze. Imediat cum a prins de veste grecul dădu ordin primarului-vichil și jandarmului-argat să-l aducă înapoi legat și bătut. Zis și făcut. Călări și primarul cît și jandarmul se luară după bietul om, îl prinseră și începură a-l bate. Cum s'a zbătut și ce-a făcut, scapă din minile acestor doi și o luă la fugă spre Siretiu. Ajuns aici pe înălțimea malului și văzînd pe cei doi ce năvăleau asupra lui cu o furie sălbatecă, îngrozit peste măsură nu mai stete pe gînduri, ci se aruncă în grozava vîltoare ce vîltoare la poala prăpăstiosului mal....

Și în timp ce ascultam graiul așezat al pázitorului, din care se desfacea o frățescă compătîmire pentru cel înecat și o blindă resemnare față de cei ce într'o bună zi îi vor face și lui același lucru, văzui și pe primar și pe jandarm, «făcînd anchetă la fața locului».... Îndată ne căutarăm și noi de drum ca nu cumva prin vădita noastră compătîmire să părem suspecți în ochii «autorităților locale». Dar a avut și epilog această teribilă dramă, căci iată ce se putea citi în ziare în această privință: «Locuitorul X din comuna X ducîndu-se să se scalde în Siretiu și neștiind să inoate s'a înecat. Cadavrul a fost găsit».... — M. R.

B. Evreii noștri.

Din Craiova: Corul bisericii Sf. Ilie din localitate a cîntat Dumineca trecută la o nuntă evreiască, băgați bine de seamă, cor religios ortodox să cînte la o nuntă evreiască! Explicația ne-o poate da d. *Ellie Michăilescu*, dirigintele corului. Tot în acest cor a fost acum cîțva timp un Jidan, Marcus Heim. — G. I. O.

* Tot din Craiova: Evreul N. Mischonznichy din localitate crede că Evreii nu au pus în deajuns mîna pe comerțul nostru românesc, și întemeiat pe vorba: «Reclama e sufletul comerțului», Evreul mai sus numit a început să facă reclame evreiești nu numai prin jurnale, dar și prin vederi de cinematograf. Pentru acest scop și-a cumpărat un cinematograf și în fiecare seară, după ce scoate vre-o 2—3 scene imorale, începe să afișeze întreg neamul ovreiesc: Goldenberg, Baumann, Emanuil David care se întitulează proprietarul magazinelor de încălțăminte din Craiova, Wolf, Stern ș. a. Astfel cetățenii neaoși romîni ai Craiovei își ocupă ochii cu citirea unor astfel de nume neaoșe ovreiești în fiecare seară. Mă miră cum cei în drept nu ieați măsuri pentru ca cinematograful reclamelor ovreiești din capitala Olteniei să nu se facă pe părăți în Calea Unirii, strada cea mai principală, ci măcar prin alte străzi mai puțin importante, pentru că aici oprește circulația. — Gh. I. OPRAN.

* Evreii pătrund în partea Bucureștilor de către gara de Nord: ei au prăvălii de var, brutării, ceinării în Calea Griviței.

* În fața frumoasei biserici Sf. Voevozi s'a instalat o berărie în care fete desfrinate țipă până 'n ziuă. — N. P.

* Jidănașii dela «Adevărul» mai bine ar căuta să spele rușinea directorului lor decît ar striga pe toate căile, vrînd, dragă Doamne, să îndrepteze dinșii ceia ce cred ei că e rău în oastea noastră. Că doar n'o să ne propuie și o anumită «pușchi» care să nu facă «por.» (= orny) și care să nu omoare. Lasă-ne în pace Itic, nu fă *pi* voinicosul că te-am văzut noi la oaste. Staî *pi* ridacție și scrie despre expoziție. — E. G.

* De cîteva săptămîni Bucureștii sînt năpădiți de cele mai urite chipuri galițiene cu perciuni și caftane.

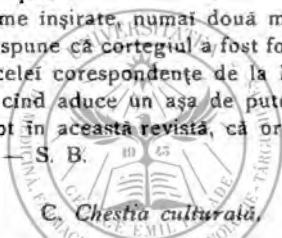
* Alianța Israelită cere poruncitor guvernului frances, care se pare că-i stă la dispoziție, să trimeată corăbii de războiu pentru a strînge pe toți Evreii din Odesa, amenințați de huliganî.

Și să-i ducă unde? Să nu cumva să-i lase, pe drum, la noi!

* «Adevărul» umple o coloană întregă cu numele celor ce au depus flori și a celor ce-au urmat carul funebru al nefericitului A. Mendel, pe care un nelegiuit l-a răpus.

Dintre sutele de nume înșirate, numai două miroasă a tîmîie.

* «Adevărul» ne mai spune că cortegiul a fost format din cel puțin 20.000 de oameni. Autorul acelei corespondențe de la Brăila, nu poate fi bănuît de șovinism național, cînd aduce un așa de puternic argument celor ce altă dată au susținut, tot în această revistă, că orașul Brăila nu se găsește în regatul Romănesc. — S. B.

Al doilea premiu pentru icoane bisericești s'a dat lui Smigelschi. Am dori să știm cine a luat pe cel d'întăiu.

* La Conservatorul de muzică și declamație din București, de supt vrednica direcție a d-lui D. Popovici, — în anul școlar trecut, 26 profesori au predat 33 cursuri la mai bine de 500 elevi înscriși. Străinii sînt 1/4 din numărul total, dintre cari Bulgarii trec peste două-zeci.

S'a dat în cursul anului școlar 16 producții publice (5 la Ateneu și Teatrul Național și 11 în sala mare a Conservatorului). Examenele s'au ținut publice și au durat o lună, de la 15 Maiu la 15 Iunie.

Pentru întăiași dată s'au pus în programă cîntecele romănești.

Cine a urmărit activitatea desfășurată cu prilejul examenelor și producțiilor, s'a putut încredința că această școală cu vechime (o jumătate de veac) dar fără trecut, a primit o bună îndrumare. Abia astăzi se poate spune că există un cor și o orchestră a Conservatorului. Tot de la d. Popovici se așteaptă și opera romînă.

Printre cei cinci profesori noi numiți la Conservator, este și d. George Enescu, cunoscutul compozitor și violonist. Dacă nu ne înșelăm, d-sa a mai fost încă odată numit profesor al Conservatorului, și n'a venit. Va veni acum? — V.

* La 1 August vor veni în cercetarea expoziției 500 Romîni bănățeni.

* Dr. Fr. Schafarzik, profesor la Politechnikum din Budapesta, a venit însoțit de un asistent al său să vadă Expoziția și țara românească. D. Schafarzik, un geolog distins al Ungariei, vorbește foarte bine românește, ca mulți alți geologi cari au făcut cercetări în ținuturile românești de dincolo de Carpați.

Însoțit de d. Mrazec a făcut mai multe excursiuni în renumitele noastre regiuni petrolifere: Cimpina, Buștenari, Slănic, Baicoi etc. De ce a văzut la noi a rămas foarte încîntat. Numai una nu-i place: «Evrei peste tot, parcă ar fi nenorocita de Ungarie», zicea el. — G. M. M.

* S'a înființat o nouă medalie numită «Răsplata muncii pentru biserică». Medalia se va da tuturor celor ce au ajutat întemeierea cultului creștin ortodox. N'ar fi de mirare ca și 'n această ramură să aflăm că d. Tocilescu, care poartă cu mîndrie atîtea medalii, ba poate și vr'un *Ilic*, au făcut ceva. — E. G.

* D. Petru Grădișteanu, ne spune «Dimineața», a fost primit în audiență de către Rege la castelul Peleş și a fost ținut și la dejun. Măria-Sa ar fi cerut deslușiri asupra acțiunii Ligei. În acest caz puține va fi avut de auzit de la «venerabilul», care crede că rolul Ligei e ca să-l aibă pe d-sa președinte.

Dacă lumea românească va urma cu nepăsarea de până acum, de viitor președinte se va putea alege un mut, care ar putea lua dejunul la Palat, ca și d. Grădișteanu, care nu-l de loc mut, ci numai surd la nevoile adevărate ale Ligei. — UNUL DIN PUȚINII MEMBRI AI LIGEI, CARE NU-L ÎN COMITETUL CENTRAL NE-EXECUTIV.

* D. Gr. Tocilescu, a căpătat o nouă însărcinare de la Ministerul Instrucției; pentru aceasta va face o călătorie de studii (!) în județul Ilfov. Ocupat cum este, se înțelege pentru ce acest domn profesor nu și-a ținut examenele. Ministerul Instrucțiunii *Publice*, după cum se vede, își slăbește fondurile în afaceri *privat*. — E. G.

* Principele Barbu Al. Știrbey a dăruit școalelor primare din Buftea și Flămînzani, cu ocazia distribuirii premiilor, suma de 400 lei, cu care să se cumpere premii frumoase elevilor merițoși.

Cu o parte din bani s'au cumpărat premii la 30 premiați, iar restul s'a depus până la Septembrie pentru ca atunci să li se cumpere cărți.

Mulți vorbesc, dar cari ca principele Știrbei fac? — Șt. G.

D. Partidele noastre.

La Iași nu sînt nici societăți de gaz nici de loterii. Sînt însă întreprinderi comunale. A fost una mai dăunăzi: văpsirea abatorului. A luat-o prin bună înțelegere unul, să-l zicem *X*, cu 50 bani m. p. Acesta a trecut-o către *Y* cu 37 bani, iar *Y* către *Z* cu 27 bani. *Z* a lucrat și a pierdut, *X* și *Y* n'au lucrat și au cîștigat. Gazeta liberală din localitate a aflat și a voit să deschidă campanie. Dar a trebuit să tacă. *X* ie profesor, mem-

bru în comitetul executiv local al partidului liberal și fost deputat în Camera liberală.

D. I. I. C. Brătianu, către care se îndreaptă nădejdea tinerilor liberali, nu se hotărăște să pună piciorul în prag și să deschidă ferestrele partidului? Stăm gata să-l ajutăm.

UN LIBERAL CARE NU SE GÂNDEȘTE LA ÎNTEPRINDERI.

E. *Expoziția.*

Cine vrea să vadă cea mai strașnică colecție de porcării, să poțtească la Expoziția d-lui Istrati: va vedea de-a lungul drumului «spectroscop», cu titluri ca acestea: «două coarde la un arc», «modelul artistului», «pentru însurați și neînsurați», «noaptea de nuntă» și «aceasta e ceva extraordinar».

Poftiți acolo, poftiți, domnișoare din lumea cinstită, poftiți școlărițe din internate, poftiți școlari, poftiți femeii din societate, poftiți Romîni din Ardeal, din Bucovina, din Basarabia. D. Dr. Istrati, profesor universitar, membru al Academiei, fost ministru, comisariu-general al Expoziției, ține taraba.

Poftiți!

* La unul din multele chioscuri evreiești ale Expoziției se vind și semne de amintire ale Jubileului Național cu talaiea și tricolorul unguresc.

* Cine vrea să vadă soldați în zdrențe, cu picioarele goale, bătăcând prin apa cu care udă brazde de grădină, să vie la Expoziție.

Și să ni se dea voie să spunem că soldații ce păzesc la Expoziția Arsenalului sînt rău îmbrăcați, leneși și foarte necuviincioși. Cine e în măsură să împiedece aceasta, s'o facă. Străinii *rîd*.

* Nici că se poate ceva mai de prost gust, mai de bilciu ca «*Grotă Fermecată*» despre care gazetele au vorbit minună. Iată ce e: o hrubă, lipsită complet de aier că-ți vine să cazî jos, cu pereți de carton, cu pinze *oribil* pictate, și cu niște stalactite de *smoală* care te omoară cu mirosul lor. Trebuie să fii *fermecat* ca să zici că acest caraghiozlic e o grotă fermecată. Și mai e și un leu intrarea. — E. G.

* Un alt accident la Expoziție. De data asta însuși conducătorul lup-telor navale, locot. Morgan, a avut 2 degete sfărmate de către un cartuș de dinamită. — E. G.

* «Protestarea» inserează svonul că Guvernul va sili pe d. Dr. Istrati să rezilieze contractul cu antreprenorii «Ruletei».

Să fie așa? Nu prea ne vine a crede nici nouă. — E. G.

* Pentru o neînțelegere cu privire la încasările Expoziției, Ministrul de finanțe ad-interim, d. Greceanu a fost silit să trimeată înapoi d-lui dr. Istrati o adresă redactată în termenii ce nu se obișnuiesc.

* În pavilionul Județului Dorohoiu, la industria casnică, românească bine înțeles, e trecut cu niște casînca un domn *Haim Froim*. Încalte de

ce nu s'a expus și vre-o două cununi de usturoi din grădina vre-unui Leibu sin Burăh! Și mai zi că Mochi Fischer nu are *riprisitanții* lui pi Dorohoi. Ce mai Expoziție românească! — E. G.

F. Felurimt.

S'a expulsat încă trei Greci din București, iar la Giurgiu se vor expulsa 30!

* S'a arestat la Brăila unul din mulții agenți bulgari cari colindă țara pentru a stringe fonduri în vederea unei nouă serii de măceluri în Macedonia. Celorlalți li se va fi dind medalia «Pentru bărbăție și credință».

* Între oaspeții bucovineni, «Dimineața» înseamnă pe păr. C. Morariu, căruia-i zice «un cunoscut titrat». Ce e aia «cunoscut titrat»?!

* «Dimineața» dă știrea că principele Gheorghe al Serbiei a întreprins o călătorie în Germania unde va visita fabricile de tunuri Schneider și Creuzot!

Și mai zi că Șloim nu știe Geografie. — E. G.

* Un domn din Rîmnicul Sărat a învîntat un «vitezo-metro-control» cu care în orice clipă se va putea vedea viteza automobilului, și că prin urmare s'ar putea înlătura și accidentele. Adică acest «vitezo-metro» lipsea pentru ca boierii să știe că alerg prea repede? Dacă e așa, propunem ca toți cei cari merg pe jos să cumpere invenția, și să furnizeze *gratis* «vitezo-metro-controalele» celor cu automobile. — E. G.

* La agenția N. F. R. din Zimnicea s'a descoperit o delapidare de 14 mii de lei.

De la o vreme nu e zi să n'auzi despre o nouă însușire de bani străini. Cei mari într'o parte, cei mici în alta! Țara aceasta e mumă vitregă numai pentru acei cari-s prea cinștiți ca să poată fura, și prea mindri ca să ceară de pomană. — E. G.

* Inșuși d. ministru Greceanu a plecat să ancheteze la Buștenari.

Se pare că d-sa rupe cu tradiția acelor cari se mișcău numai pentru banchete. — E. G.

* Un grup de 17 studenți din Beiuș, comitatul Bihorului, și un altul de 12 elevi și profesori ai școlii superioare de meserii din Cernăuți, au venit și dinșii să viziteze Expoziția. — E. G.

* În vitrina unei librării jidovești se poate vedea fotografiat un biet jandarm, prăpădit de oboseală, întinzînd ca și cînd ar cere de pomană, o scrisoare. E noul chip de a se înjosi uniforma armatei noastre. Căci dacă la bătăi de stradă scoatem soldații pentru a-i întoarce cu capetele sparte, dacă pe moșile jidovești îi ducem pentru ca să fie storși de munca grea, ca boii la jug, oare putem înlocui cu dinșii orice breaslă de slujbași ce au cuvintele lor să nu mai vrea să-și îndeplinească rostul? Întrebăm, mă rog: dacă cumva se vor pune în grevă anume servitori ai unei anumite societăți, folositoare și dinsa, deși cam grea de suferit chiar în aerul curat al nopții, cînd dinsa funcționează, tot oștirea noastră,

tot oștirea care păzește Regele și Drapelul, care ne păzește țara, tot ea îi va înlocui? — E. G.

* Se luase o înțeleaptă măsură prin care proprietarii cîinilor erau obligați să le puie botnițe. Azi această măsură nu se mai ia în seamă; se zice că «Societatea pentru protecția animalelor» ar fi intervenit, în folosul cîinilor. Ne întrebăm ce aveau de suferit cîinii de pe urma botniților? De ce nu se intervine să se ieie zăbalele la cai, un adevărat instrument de tortură pentru bieții cai oprțiți să o ieie rasna unde le place? E mai bine că zilnic se întâmplă pentru bieții oameni, cari n'au societăți de protecție, sute de mușcăături ale cîinilor turbați? — E. G.

* Ziarul «Protestarea» a încetat de-a mai apare din ziua de 20 Iulie. Ni se spune că la toamnă își va relua mersul cu noui puteri. Dorim și noi acest lucru, căci în ziaristica noastră în care foile se închin intereselor personale, sau de partid, dacă nu slujesc, prin mijloace murdare, setea de îmbogațire a unui om, avem destulă nevoie și de o credință mai curată. — E. G.

* Găsim o rușine ca într'o biserică să se ceară cu discul, de pomană. Preotul bisericii Visarion din Capitală crede altfel. În timpul unei slujbe discul a circulat de trei ori. Săracii dela ușa bisericii ce să mai facă atunci? — E. G.

* «Grănicerii» noștri își fac datoria de soldați credincioși, așa încit putem fi mîndri de dînșii. Dînșii au arătat încă odată unui vapor bulgăresc că de țărurile noastre nu se poate apropia pe ascuns. Vaporul, neoprindu-se la somație, a fost străpuns de 40 de gloanțe. — E. G.

* Pînă acum au murit 13 dintre nefericitele victime dela Buștenari. Și după cum aceștia nu sînt cei înții, nu vor fi nici cei din urmă căzuți în lupta în care, pentru o bucată de pîine neagră, ei dau un bulgăre de aur. — E. G.

* Ziarul conservator «Indrumarea» dă în vileag că «Patriotul» patrioților (!) din București primește din Brăila gratuit știri telefonice.

Dacă ar fi aceasta singura *trecere* a «Patriotului!» — E. G.

* «Patriotul» dă numele celor 9 ziare ce ies în Brăila cu ocazia alegerilor comunale; printre altele ar fi o foaie *Bomba* și alta *Briciul*. Că și de una și de alta au nevoie politicianii noștri. — E. G.

* «Patriotul» desminte svonul că pe plaja «Mamaia» din Constanța s'ar fi ivit niște muște periculoase. Noi auzisem că *muștele* era zis în glumă, era vorba despre anumiți guvernamentali ce stăteau pe plaje privind Marea, pentru a le trece de dorul *Nilului*. — E. G.

* Armatorul Embericos din Brăila a fost expulsat. Va petrece de sigur tot așa de bine la Atena sau în sudul Franței, unde poate găsi pe Crisovelonis, Spandonidis și alți colegi. Vapoarele și șlepurile lui însă, încărcate cu griul românesc, vor pluti și mai departe pe Dunăre, supt pavilion grec, căci așa vreau bunii noștri vecini și cei ce ne conduc nu știu decît să se supună. — S. B.

* Un fapt caracteristic pentru Brăila oraș din Țara Românească: Într'o

zi, de curînd, am fost de față la o mică bătaie, petrecută în grădina publică. O ceată de Grecușori, de la 7—12 ani — fii de-ai stăpînitorilor Brăilei — toți bine îmbrăcați, au prins pe aleia din fața Dunărei pe un băiat cam de aceeași vîrstă, dar îmbrăcat mai prost și cu picioarele goale — fiu al unui biet Român de mahala, și sărînd cu toții pe el, l-au bătut ca pe un ciine strigîndu-i: «La mahala; la mahala!» Furia micilor Greci era așa de mare și așa de mare era înflăcărarea lor, încît nu numai cu palmele și cu pumnii dădea în bietul copil, dar chiar un băț a fost rupt pe acele picioare goale, care au îndrăznit să se arate pe aleia principală, în grădina publică. Au trebuit să intervină oameni mari ca să-i împrăștie.

Mic e faptul și neînsemnat, dar ne vorbește mult, ne promite și mai mult. Ce vor face, în adevăr acești puî de Greci cînd vor ajunge mari, dacă de acum se cred stăpîni pe o grădină publică într'un oraș românesc? — UN BRĂILEAN ROMÎN.

G. Gospodărie.

Meseriașii din Brăila s'au adunat pentru a se sfătui asupra întemeierii unei bănci a lor și au și subscris o parte din fonduri.

*N'ar fi bine ca un ziar de-al Cîrmuirii să lămurească ce rost are suprataxa de 50 de lei pe vagon asupra cerealelor îndreptate spre portul Constanța? Unii, mulți sînt de părere că prin aceasta se dă o grea lovitură unei opere la care lucrăm de atîta vreme și cu jertfe așa de mari.

H. Oastea.

Părerăa unui dintre cei mai distinși generali asupra programelor școlilor noastre militare.

Ofițerii de artilerie și geniū care fac școala de aplicație, au trecut examenul de fine de an, supt președinția generalului Crăiniceanu.

În anul al doilea al acelei școli, generalul pune unui ofițer următoarea întrebare :

Închipuiți că d. Sublocotenent de lingă d-ta e un tinăr recrut și vreți să-l înveți ce-i aceia camaraderie. Ofițerul întreatat iea un aier grav, iea un aier de superior și se adresează celuiilalt :

— Măi băiete, din ce sat ești tu ?

Generalul intervine: Nu! Asta-i rece și indiferent, iar d-ta trebuie să întrebî cald și prietenos.

Ofițerul încearcă din nou:

— Din ce sat iești, măi băiete ?

— Nu! Nici asta nu-i bun...

— Dar ia spune-mi, mecanică știi ?

— Știu.

— Calculul integral...?

— Știu.

— Balistică ?

— Știu...

— «Toate astea nu fac nici un ban! Cu astea ne bat Bulgarii și cine-o fi! Noi trebuie să știm înaintea de toate cum să vorbim cu inima și sufletul inimii și sufletului soldatului! Să știm să-l formăm, să-l încălzim, să-l înălțăm»... — SUBLOCOTENENT.

DE LA ROMÎNII DE PESTE HOTARE.

Ardeal. Romîni din Cudin au inaugurat de Sf. Ilie biserica cea nouă, care i-a costat 57.000 de coroane. — S. B.

Din Sibiu. În zilele de 14 și 15 Iulie s. n. și-au ținut așa numitele secțiuni științifice-literare ale «Asociațiunii» obicinuitele ședințe anuale-plenare. Sînt șase ani de cînd se întîlnesc, cu destulă regularitate, membrii acestor secțiuni — tot bărbați de erudiție înaltă și adînc cunoșcători ai trebuințelor poporului și a diferitelor lipsuri culturale, ce îl bîntuie — ca să constate cu nemulțămire că nu s'a lucrat de-ajuns și să repete an de an aceleași promisiuni solemne, că în viitor vor dezvolta cu toții o activitate mai stăruitoare, proprie a ridica Asociația la înalta ei menire de-a fi, cu adevărat, *factor creator și răspînditor al culturii naționale.*

Asemenea promisiuni s'au accentuat prea adeseori și în trecut, fără însă ca ele să fi fost dușe la îndeplinire, în întregime. Astfel lumea a ajuns de nu mai pune astăzi un temel pe ele. Și mulți se întebă, poate cu drept, dacă aceste secțiuni științifice-literare — caracterizate chiar din partea unui valoros membru al lor cu numirea de: *jât mort* — mai au vr'o îndreptățire sau vr'un rost în organismul Asociației.

Anul acesta, înșuși presidentul Asociației, venerabilul bătrîn Șuluțiu, a accentuat în cuvîntul său de deschidere că «Asociațiunea» a cheltuit până acum cu secțiunile vr'o 4—5000 coroane, fără ca acestea să fi adus în schimb un echivalent corespunzător de muncă culturală, literară ori științifică. Pentru ca ele să devină într'adevăr folositoare, ar fi de neapărată trebuință, ca membrii lor să răsumpere, în mod efectiv — prin stăruința înțeleaptă a condeiului probat ori prin iscusința cuvîntului lămuritor, pe care pot și trebuie să'l împărtășească mulțimii cu ori-ce prilej — distincția, în ori ce caz onorifică, de a figura ca sfetnicii acestei «Academii ardelenae».

Dacă cuvîntul de mustrare și de indemn al d-lui Șuluțiu își va avea rezultatul dorit, ne putem aștepta să vedem în curînd răsărind pe urma activității acestor corporațiuni o mișcare de viață și cultură romînească mai vie și mai intensivă, decît cea de până acum.

Speranțele tuturor se întemeiază în punctul acesta mai ales pe imburătoarea schimbare, ce tocmai acum se pregătește la cîrma Asociației. Conducătorul de până acum n'a isbutit să fie, decît un *administrator* bun, cum îi zic prietînii în chip de laudă, și un suflet de birocrat, care în toată viața lui pentru nimic n'a dovedit un interes mai scăzut și mai puțin simț. decît tocmai pentru problemele de literatură și cultură romînească și pentru trebuințele, de orice fel, ale poporului nostru, care va

răminea pentru dînsul una dintre cele mai nebuloase noțiuni. Acum d. Diaconovich pleacă.... În ședința amintită și-a rostit cuvîntul de rămas bun.... În locul lui vor fi chemați la conducere oameni tineri cu pregătiri solide și inzeestrați cu frumoase aptitudini literare. În fruntea lor va sta Goga, fala neamului și gloria Ardealului românesc.

Cîtiva din generația mai veche, cari au mereu în vedere morala din nemțeasca fabulă *Der junge Kranich*, simt un fel de răcoare, cînd aud vorbindu-se de o conducere a elementelor tinere, față de care se simt în drept a-și manifesta, cu orice prilej, toată neîncrederea.

Celce nu cunosc puterea de muncă, strădania lui Goga și dorul lui de a se face folositor neamului pe toate căile, mai rătăcesc și acum în credința că el n'ar mai putea să fie și altceva în viață, decît poetul cunoscut și apreciat pretutindeni — și deci privesc cu îndoială aceste schimbări.

Totuși Goga a dovedit, chiar și în timpul scurt de cîteva luni, cit a stat pînă acum în serviciul Asociației, că este om harnic, stăpînit de vederi largi și sănătoase, și avînd cea mai deplină înțelegere pentru toate problemele de cultură națională și educație a poporului. În planul său de reorganizare, înaintat aceleiași ședințe plenare, a arătat, cu toată puterea convingerii, că este momentul suprem a se da Asociației menirea destinată de marii ei întemeietori și a-l tîlmăci rostul în alt chip decum se obișnuiseră a-l înțelege cece voiau să facă din ea numai o vastă cîntălarie.... Dintre punctele de reformă, desfășurate temeinic în planul lui Goga, mai însemnate sînt:

1. Asociația să aibă pe viitor doi secretari coordinați, unul pentru agendele administrative, iar cellalt pentru partea literară;

2. Să se sisteze revista «Transilvania», care apare din două în două luni, neaducînd pe sama cititorilor decît mulțimea nesfirșită a proceselor verbale, prin care nu se pot promova interesele culturale ale unui neam;

3. În locul acestei reviste Asociația să scoată o foaie pentru popor (cam în potrozul revistei «Albina» din București), care să apară în fiecare săptămîină, supt îngrijirea unui comitet de redacție în frunte cu Goga.

În jurul lui se va grupa, de sigur, nu numai lamura tineretului de inimă și de progres, ci toți membrii Asociației, cari simt adînc trebuința de a se da formelor goale de pînă aici — un cuprins cinstit și de ispravă.

* * *

III. ȚERI STRAINE.

Rusia. Se zice că bătrînul îndărătnic și înapoiat care e Pobiedonosev, fost procurator al Sinodului, ar fi primit în biuroul său visita Revoluției în chip de bombă. Proorocul reacțiunii a scăpat însă.

* «Universul» ne spune că un ziar moscovit relevă faptul că pentru 2 cuirasate din Baltică și opt din Marea Neagră, Rusia are acuma 12 Amiralii, 14 vice-amiralii, și 27 contra-amiralii; în total 56. Dintre ei numai 3 navighează. Încă un răsboi cu Iaponezii și ziarul moscovit va fi satisfăcut; atunci vor *naviga* toți cei 56... și pentru totdeauna. — E. G.

MC
21.10

* O telegramă din Petresburg aduce vestea că Țarul a fugit. Și dacă nu acuma, odată tot așa o va sfârși, dacă nu va fi trimis într'o călătorie mai lungă. — E. G.

* Greva generală a început. Dar izbînda ei nu se poate prevedea, de oarece, pentru asta, mii și mii de oameni trebuiesc însuflețiți numai de acelaș gînd. — E. G.

* O telegramă a «Universului» anunță că la Ministerul de Răsboiu se svonește că generalul Trepov va fi numit ministru de răsboiu. Țarul va fi crezut că a găsit însăfîșit soluția grozavelor turburări din Imperiul său. — E. G.

* Soldații cari au fost împușcați în urma revoltelor dela Sveaborg au primit glonțul cîntînd. S'au dus cu sufletul împăcat că-și făcuseră datoria pentru urgisita lor țară. — E. G.

Italia. O parte din expoziția din Milano a ars. Focul a pornit din palatul Artelor unde s'au prefăcut în cenușe bogățiile artistice neprețuite. Pavilionul Ungar a ars și el. Se spune că pagubele sînt de vre-o 20 milioane. Dar această cifră poate e mică, avînd în vedere că numai Ungaria suferă o pierdere de 7.000.000. Se spune că focul a fost pus, de niște gardieni nemulțumiți. — E. G.

Filanda. Hotărîrile dietei finlandeze au fost întărite de Țar. În ducat, s'a introdus votul universal, și pentru femei.

Și totuși acum cîtiva ani autocrația răspîndia și în străinătate știrea că autonomia Filandei va fi cu totul nimicită.

* O groaznică luptă între soldați și soldați, între răzvrătiții de azi, și credincioșii deocamdată — răzvrătiții de ieri — s'a dat la Sveaborg. Răzvrătiții au bombardat vasele cu 40 de tunuri. S'au făcut prizonieri și doi generali. Cînd se vor sfîrși, și ce sfîrșit vor avea aceste sfîșieri între frați și frați, pentru un părinte vitreg cum e Țarul tuturor Rușilor? E.G.

* *Franța.* Ceia ce d. Sturdza a făcut la noi înțelepțește, face acuma Poincaré, ministru de finanțe al Franței. Ca să acopere marele deficit bugetar, a sporit pe de o parte veniturile statului și scade cheltuielile. A suprimat din bugetul armatei, a suprimat toate consiliile județene, o parte din personalul curților și al tribunalelor, secretariatul general al legiunii de onoare. Ceia ce e urit și ceia ce s'a întîmplat și la noi este, că toate aceste reduceri se fac fără o prealabilă consultare a corpurilor legiuitoare, și se prevăd direct prin buget. — S. B.

America. După miliardarul *Beit*, moare și miliardarul *Rossel Sage*. Americanilor le mai rămîne cel mai bogat om din lume, *Rockfeller*. Cel d'întăiu a fost băiat de prăvălie, cîștiga 14 fr. pe săptămînă; Sage cîștiga ca groom numai 5 fr. pe săptămînă; iar *Rockfeller* a fost paracliser la o biserică săracă. Toți trei au făcut miliardele prin muncă și mai ales prin economie. Au cîștigat mult în întreprinderi de cale ferată. Au meritul de a li ajutat mult, mai ales cel din urmă, instrucția publică prin daruri.

S. B.

MC
HIV 470